

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧНІВ-"ПОЗБАВЛЕНЦІВ" В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УСРР (1922 Р.).

Мешковая С.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Соціальний захист молоді – невід’ємна складова молодіжної політики будь-якої держави. Радянська держава та підрадянська Україна не стали виключенням. Але ж більшовицькі методи роботи з цього напрямку мали чітко окреслені особливості ідеологічного характеру. Їх аналізу й присвячена дана робота.

У перші роки радянської влади, в умовах глибокої соціально-економічної кризи, спровокованої виснажливими революційними пертурбаціями 1917-1921 рр., Першою світовою та громадянською війнами, іноземною інтервенцією, нова більшовицька влада взяла під опіку одну з найбільш незахищених верств населення – учнівську молодь, зокрема, вихованців навчальних закладів "профобра". Допомога передбачала загальний розподіл грошового, продовольчого та речового забезпечення. Втім, 1 січня 1922 р. на території Української Соціалістичної Радянської республіки вступив в силу Декрет Ради Народних Комісарів "Про соціальне забезпечення учнів у навчальних закладах професійної освіти" за підписом Х.Раковського. Декрет скасував існуючий принцип допомоги, різко обмеживши в правах студентів, які підпадали під штучно створену маргінальну групу "позбавленців" – осіб, позбавлених виборчого права та інших громадянських прав через невідповідне соціальне походження, рід занять або колишню антирадянську діяльність. Відтепер, пресловута соціальна справедливість, проголошена більшовиками, довела свою вибірковість і безжально викреслила з системи державного захисту учнів-ізгоїв. Згідно документу, на допомогу мали право виключно матеріально незабезпечені й корисні для держави вихідці з "пролетарської сфери". Всі інші беззастережно позбавлялися соціальної підтримки "за кошторисом Наркомпросу". Спеціально створені "особливі контрольні комісії" протягом місяця пильно перевіряли й реєстрували вихованців для з’ясування соціального походження. Більш того, з метою заохочення, "Главпрофобр" складав своєрідний рейтинг навчальних закладів "за їх ударність" в справі визначення "корисності" представників учнівської молоді.

Таким чином, очевидними є факти грубого порушення громадянських прав "позбавленців", намагання всіма методами залишити їх поза соціумом. Впровадження подібних методів боротьби з "класово чужими" не тільки залишало молодих людей наодинці із гострими матеріальними проблемами, характерними для населення повоєнної держави, а й створювало навколо них соціальний вакуум, атмосферу психологічного пресингу, крайньої недовіри та агресії.